

SURİYE'DE SİLAHLI GRUPLARIN HAVA SAVUNMA KAPASİTELERİ

Suriye'de en çok karşılaşılan ve en yaygın kullanılan hava savunma silahları, genelde 4x4 araçların arkasına monte edilerek mobil hale getirilen hava savunma silahlarıdır. Bu tarz silahlar Suriye gibi genel olarak çölden oluşan bir savaş alanında daha kullanışlı olmaktadır.

Furkan Halit YOLCU

Suriye'de günümüzde devam eden iç savaşta rejim karşıtı birçok silahlı Suriye'nin farklı bölgelerinde silahlı mücadelesine devam etmektedir. Fakat çeşitli araştırma gruplarının bu konuya yönelik çalışmaları ve bağımsız, bilimsel çalışmalar da dikkate alındığında, bu grupların silah envanterine ilişkin ciddi bir literatür boşluğu olduğu söylenebilir. Dolayısıyla bu yazı söz konusu grupların politik pozisyonları üzerine değil onların hava savunma kapasiteleri üzerine bir perspektif sunmayı amaçlamaktadır. Konuyla ilgili olarak karşı hava savunması tanımı, NATO'nun resmi tanımlaması olan "düşmanca hava hareketlerine karşılık düşmanın hava unsurlarını imha etmeye veya etkinliğini azaltmaya yönelik

her türlü önlem" şeklinde kabul edilecek ve bu minvalde kullanılan unsurlar, hava savunma silahı kapsamında değerlendirilecektir. Bu kapsama, Suriye bağlamında odaklanılan unsurlar, 'denizden havaya' ve 'havadan havaya' savunma sistemleri olmayacaktır. Çünkü silahlı grupların elinde sadece 'karadan havaya' kullanılabilen sistemler bulunmaktadır.

Bu yazı Suriyeli grupları ayrı ayrı inceleyip onların hava savunma güçlerini ele almak yerine sahada en etkili olan, deyim yerindeyse oyun değiştiren hava savunma unsurlarını tanıtmaya odaklanmaktadır. Bu bağlamda Suriye'de muhalif unsurların eline geçtiğinde Suriye savaş uçaklarını, taarruz ve nakliye helikopterlerini zor bir duruma

sokan hava savunma silahlarından ilki, NATO kodu SA-8 Gecko olan Rus menşeli 9K33 OSA'dır. SA-8 Gecko günümüz itibarıyla rejim karşıtı bir grup olan Ceyşü'l-İslam örgütünde 3 adet bulunmakta olup, Şam ve Doğu Guta'da kullanılmaktadır. Bu silah, Suriye'de rejim karşıtı grupların elinde bulunan en nadir ve en kapsamlı kundağı motorlu hava savunma sistemidir. Bu sistemle bir helikopterin Doğu Guta'da El-Bahariyye civarında düşürüldüğü teyit edilmiş olmasına karşın, [Suriyeli mürettebatın kullandığı] MIG-29 Rus jetinin düşürüldüğü ilan edilmiş olsa da kesin olarak teyit edilememiştir. Yerleşik atış yapabilen bu araçta 6 adet SAM [karadan havaya füze] bulunmaktadır. Maksimum

atış mesafesi [9M33M3 füzesi ile] 12 km olarak bilinmektedir. Suriye'de MI-8, MI-17 gibi genel maksat helikopterlerinin asker transferleri esnasında veya alçak uçuş yapımları halinde MI-25 gibi taarruz helikopterlerinin 5 km olan menzile girmeleri halinde irtifaya bağlı olmak kaydıyla SA-8'in uçaklar için %35 ile %85 ve helikopterler için %30 ile %40 arasında değişen isabet oranı, 26-34 saniyelik reaksiyon süresi ve 3-5 dakikalık hazırlık süresi dikkate alındığında bu silahın muhaliflerin elinde Suriye jetleri ve helikopterleri için büyük bir risk oluşturmaktadır. Zaten bu durum Şam ve doğusunda yaşanan helikopter kayıplarını ve oraya yönelik de günümüzde daha az helikopter saldırısı olmasını açıklayan sebeplerden de birisidir.

Suriye'de en çok karşılaşılan ve en yaygın kullanılan hava savunma silahları, genelde 4x4 araçların arkasına monte edilerek mobil hale getirilen hava savunma silahlarıdır. Bu tarz silahlar Suriye gibi genel olarak çölden oluşan bir savaş alanında daha kullanışlı olmaktadır. Suriye'de bu kategorideki silahların yaygın olmasının başlıca sebebi ise araç üzerine monte edilmiş olmasının sağlamış olduğu avantaj ile hızlı bir şekilde yer değiştirebilmesidir. Bu tarz hava savunma silahlarının en meşhuru NATO kodu ZU-23-2 'Sergei' olan Zenitnaya Ustanovka'dır [Uçaksavar]. Suriye'de sahada en yaygın kullanılan hava savunma sistemi denildiğinde, ZU-23-2 'den başka bir unsura işaret etmek doğru olmayacaktır. Bu anlamda, bu silahın

etkililiğinin de altını çizmek gerekmektedir. Hemen her tür pick-up ve 4x4 aracın arkasına monte edilebilen bir hava savunma sisteminin 2.5 km gibi bir menzile sahip oluşu ve 23mm'lik çift namlusu ve 360 derece kullanımıyla dinamik bir yapısının olması, hava savunması anlamında yön olarak kısıtlı olmaması, ZU-23-2 Sergei'yi öne çıkaran başlıca sebeplerdir. Ayrıca Sergei 23mm'lik mermisiyle alçak uçuş yapan helikopter ve uçaklara karşı kullanışlı bir hava savunma unsuru olma özelliğine sahiptir. Bu çift namlulu 23mm uçaksavar Sovyetler Birliği, Rusya, Bulgaristan, Polonya, Mısır ve Çin Halk Cumhuriyeti tarafından lisanslı üretilen bir silah olduğundan sahada yaygın olarak bulunmaktadır. DAEŞ unsurlarının 9 Temmuzda düşürdüğü ve Rus mürettebatın [Ryafagat Khabibulin ve Yevgeny Dolgin] kullandığı MI-35M tipi taarruz helikopterinin şu anda halen sosyal medyada olan videoları incelendiğinde, bu tarz bir silahla 3-4 kez isabet aldığı ve kuyruk dikmesi hâkimiyetinin kaybedildiği görülmektedir. Burada yaşanan durum helikopterin bir MANPAD'e [Man Portable Air Defense System (Omuzdan Atılan Hava Savunma Füzesi)] karşılık *flare* (yanıltıcı) bırakması ve buna rağmen isabet alması ihtimal dâhilindedir. Ancak bu konuda yazarın görüşü, ilk ihtimalin daha güçlü olduğu hususundadır. Bunun temel sebebi ise MANPAD'lerin gelecek kısmında anlatılacağı üzere bir termal odaklanma sistemine sahip oluşu ve helikopterlerin kuyruk kısmında

MANPAD'ler karadan-havaya güdümlü füzelere sahip olduklarından operatörün maharetine olan bağımlılığı azaltan bir yapıya sahiptir.

motor gibi bir ısı kaynağının olmayışıdır.

Suriye'de en yaygın olarak kullanılan hava savunma silahının ardından en etkili olan hava savunma silahının incelenmesi gerekmektedir. Suriye'de silahlı grupların elinde fazlasıyla bulunan ve kalibreleri 40mm ile 120mm arasında değişen RPG-2, RPG-7, RPG-18, RPG-22, M72 LAW, M79 Osa, M90 RBR-120 gibi roket atarlar, 200-400m arası etkili atış menzilleriyle hava savunmasında kullanılmamaktadır. Nitekim hava savunma silahlarında aranan en önemli özellik güdümlü özelliğidir. Bu çerçeveden bakıldığında, Suriye gibi silah çeşitliliğinin hava savunması alanında kısıtlı olduğu bir savaş alanında güdümlü füzeyle sahip olan en etkili hava savunma aracı MANPAD diye bilinen Omuzdan Atılan Hava Savunma Füzesi'dir. MANPAD'ler karadan-havaya güdümlü füzelere sahip olduklarından operatörün maharetine olan bağımlılığı azaltan bir yapıya sahiptir.

SA-7a/7b [Strela-2 9K32] 72mm MANPAD'leri 3,400 metrelik menzili ve 1,500 metrelik irtifa kapasitesiyle en zayıf olanlardan

birisi konumundadır. Ancak savaşın git gide büyüyen yapısı itibarıyla özellikle Suudi Arabistan ve Katar'ın destekleriyle Suriye'de muhalif grupların elinde çok daha iyi özelliklere sahip MANPAD'ler görmek mümkündür. SA-14'ler [Strela-3 9K34] ise 4500 metrelik menzili ve 3500 metrelik irtifa kapasitesi ile çok daha etkili olan yakın mesafe atışlarda karşı manevra şansını azaltan, yanılma payı daha az olan 20'den fazla ülkede kullanılan çok daha yaygın bir MANPAD'dir. SA-18 Iгла [9K38] ise 3. jenerasyon bir hava savunma füzesi olan, karşıdan gelen hedefleri vurabilen, füzesi daha çabuk hızlanan, 3,500 metre irtifa kapasitesine sahip ve 5,200 metre menzili olan, pasif rota tahmini ve orta mesafe gece görüşü ile geliştirilmiş, Suriye'de yaygınlık/etkinlik bakımından en önde gelen MANPAD'lerden birisidir.

En yaygın hava savunma füzelelerinden birisi de Çin menşeli olup Suriye'ye 2013 sonrasında girdiği tahmin edilen FN-6'dır. Fei Nu-6 Strela-2 füzesine göre daha hızlı olan ve Amerika Birleşik Devletleri menşeli Raytheon Missile Systems şirketinin lisansı ile üretilen Stinger'e [FIM-92] göre anti-jamming (karıştırmayı önleme) özelliği daha iyi olan ve 5,500 metre menzili 3,800 metre irtifa kapasitesi ile Suriye'de imkân dâhilinde olan en elit 3. nesil MANPAD'lerden olma özelliğine sahiptir. Bu tarz MANPAD'lerin son zamanlarda Mart ayında Suriye'ye ait MIG-21 keşif uçağının düşürülmesi, Nisan ayında El-Nusra tarafından SU-22

Suriye jeti -Rus mürettebatın kullanıldığı MI-28N helikopterinin düşmesi- DAEŞ tarafından düşürülen Suriye'ye ait MIG-23ML, Temmuz ayında Palmira'da DAEŞ tarafından düşürülen MI-35M tipi taarruz helikopteri ve muhaliflerce düşürülen MI-25 taarruz helikopteri, 1 Ağustos'ta düşürülen ve 5 Rus mürettebatının ölümüyle sonuçlanan MI-8 nakliye helikopterinin düşmesi gibi birçok olayda kullanıldığı düşünülen ve git gide daha çok yaygınlaşan, en etkin hava savunma füzesi konumundadır. Ancak MANPAD'lerin bir dezavantajı, sahada bu tarz silahların kullanımını zorlaştırmakta ve atıcıların ustalaşmasını gerektirmektedir. Bu konu MANPAD'lerin ısınmasını ve çalışmasını sağlayan bataryaların ömürlerinin yaklaşık 30-90 saniye kadar kısa süreli olmasıdır. Dolayısıyla 5-10 saniyelik reaksiyon süresi çıkartıldığında atıcı için bazen hedefe kilitlenmek için 20 saniye gibi kısa bir süre kalmaktadır. MANPAD teslimatları incelendiğinde her füze başına iki batarya verildiği görülebilir. Bu durumun temel sebebi de bataryaların çabuk tükenen bir yapısı olmasıdır. Tabii ki sahada füzesi dahi çok bulunmayan bu tarz silahlarının bataryası da böyle kısıtlı imkân sununca, silahlı gruplar için bazı dezavantajlar ortaya çıkmaktadır.

Suriye'de silahlı grupların içerisinde savaş çıktığı sırada, askeri okullarda okuyan insanların olduğu bilinen bir gerçek. Bu kişilerin ellerindeki imkânlarla oluşturduğu bazı basit el yapımı hava savunma füzeleri mevcut olmasına rağmen,

MANPAD'lerin bir dezavantajı, sahada bu tarz silahların kullanımını zorlaştırmakta ve atıcıların ustalaşmasını gerektirmektedir. Bu konu MANPAD'lerin ısınmasını ve çalışmasını sağlayan bataryaların ömürlerinin yaklaşık 30-90 saniye kadar kısa süreli olmasıdır. Dolayısıyla 5-10 saniyelik reaksiyon süresi çıkartıldığında atıcı için bazen hedefe kilitlenmek için 20 saniye gibi kısa bir süre kalmaktadır.

bunların etkisiz kaldığı ve yaygınlaşmasının zor olduğu tahmin edilmektedir. Suriye'de silahlı grupların silah kapasitelerini günden güne arttırdıkları göz önünde bulundurulduğunda, bu durumun hava savunmasına da yansımaları beklenmektedir; ancak hava savunmasına olan ihtiyaçla yaşanan ilerlemeler pek doğru orantılı olmadığından, bu alanın diğerlerine göre daha yavaş gelişmektedir. ○

Arş. Gör., Sakarya Üniversitesi, Ortadoğu Enstitüsü